

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι

Ενότητα 4: Δημόσια Αγαθά

Κουτεντάκης Φραγκίσκος – Γαληνού Αργυρώ
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περίγραμμα Ενότητας

- Ορισμός των Δημόσιων Αγαθών
  - Αμιγώς Δημόσια Αγαθά
  - Παραδείγματα Δημόσιων Αγαθών
  - Αποτίμηση Δημόσιων Αγαθών
  - Μη-Γνήσια Δημόσια Αγαθά
  - Ιδιωτικά Αγαθά που Παρέχονται από το Δημόσιο

Περίγραμμα Ενότητας

- Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων Αγαθών
  - Συναγωγή της Συνθήκης Αποτελεσματικότητας
  - Το πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη
- Η Συζήτηση για την Ιδιωτικοποίηση
  - Δημόσια και Ιδιωτική Παροχή
  - Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

Αμιγώς Δημόσια Αγαθά

- Τα αμιγώς δημόσια αγαθά έχουν 2 βασικά χαρακτηριστικά:
  - **Μη ανταγωνιστικά στην κατανάλωση**
    - Το κόστος για την κατανάλωση του αγαθού από ένα επιπλέον άτομο είναι μηδέν ή σχεδόν μηδέν.
  - **Αδυναμία αποκλεισμού**
    - Το κόστος του να αποκλείσεις κάποιο άλλο άτομο από τη χρήση του αγαθού είναι πολύ μεγάλο.

Παραδείγματα Δημόσιων Αγαθών

- Παραδείγματα δημοσίων αγαθών:

1. Εθνική άμυνα

- Η κατανάλωσή του από ένα επιπλέον άτομο των υπηρεσιών προστασίας που παρέχει ο στρατός, δεν εμποδίζει εμένα από το να καταναλώνω τις ίδιες υπηρεσίες.
- Δεν μπορώ να αποκλείσω άλλο άτομο από το όφελος που έχω από την εθνική άμυνα.

Παραδείγματα Δημόσιων Αγαθών

2. Φάροι

- Ένα πλοίο μπορεί να επωφεληθεί χωρίς να περιορίζει τη δυνατότητα ενός άλλου πλοίου να κάνει το ίδιο.
- Κανένα πλοίο δεν μπορεί να αποκλειστεί από το να επωφεληθεί από το σήμα του φάρου.

Αποτίμηση Δημόσιων Αγαθών

- Όλα τα άτομα καταναλώνουν την **ίδια ποσότητα** του δημόσιου αγαθού.
- Η κατανάλωση αυτή δεν αποτιμάται εξίσου από όλους.
- Το οριακό όφελος που αποκομίζει το κάθε άτομο μπορεί να είναι διαφορετικό:
  - π.χ. το όφελος που αποκομίζει το κάθε άτομο από τη θέα του Παρθενώνα στην Ακρόπολη της Αθήνας δεν είναι το ίδιο.

Μη-Γνήσια Δημόσια Αγαθά

- Τα περισσότερα αγαθά που θεωρούμε ως δημόσια αγαθά μπορεί να **μην ικανοποιούν πλήρως** τις υποθέσεις για μη ανταγωνιστική κατανάλωση και για τη δυνατότητα αποκλεισμού.
- **Παράδειγμα:**
  - Η χρήση ενός δρόμου που δεν έχει κίνηση είναι δημόσιο αγαθό.
  - Όταν όμως υπάρχει συνωστισμός, τότε η χρήση του είναι ανταγωνιστική.

Ιδιωτικά Αγαθά που Παρέχονται από το Δημόσιο

- Δεν σημαίνει πάντα ότι όλα τα αγαθά που παρέχονται από το κράτος είναι δημόσια αγαθά.
- Κάποια αγαθά δεν ικανοποιούν καμία από τις υποθέσεις για τα δημόσια αγαθά και για αυτό λέγονται **ιδιωτικά αγαθά που παρέχονται από το δημόσιο.**

Ιδιωτικά Αγαθά που Παρέχονται από το Δημόσιο

- **Παράδειγμα:**

Η ιατρική περίθαλψη είναι μια υπηρεσία, η οποία είναι ανταγωνιστική στη χρήση, και στην οποία μπορεί να επιβληθεί η αρχή του αποκλεισμού.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων Αγαθών

- Ποιο είναι το αποτελεσματικό επίπεδο παραγωγής ενός δημόσιου αγαθού;
- Η αριστοποίηση από κοινωνική άποψη απαιτεί το **οριακό κοινωνικό όφελος (SMB)** να είναι ίσο με το **οριακό κοινωνικό κόστος (SMC)**.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων Αγαθών

- **Οριακό κοινωνικό όφελος (*SMB*):**
  - Η αξία για την κοινωνία από την κατανάλωση μιας επιπλέον μονάδας αγαθού.
- **Οριακό κοινωνικό κόστος (*SMC*):**
  - Το κόστος της κοινωνίας από την παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας αγαθού.

Συναγωγή της Συνθήκης Αποτελεσματικότητας

- Έστω ότι οι άνθρωποι έχουν να επιλέξουν μεταξύ ενός ιδιωτικού (x) και ενός δημόσιου αγαθού (G).
- Το οριακό όφελος (προθυμία πληρωμής) του G για τα άτομο i είναι:

$$MRS_{G,x}^i = \frac{MU_G^i}{MU_x^i}$$

Συναγωγή της Συνθήκης Αποτελεσματικότητας

- Το οριακό κοινωνικό όφελος (***SMB***) είναι το άθροισμα του οφέλους όλων των ατόμων:

$$SMB = \sum_{i=1}^n MRS_{xG}^i$$

Συναγωγή της Συνθήκης Αποτελεσματικότητας

- Η αποτελεσματικότητα στην παροχή του δημόσιου αγαθού προϋποθέτει τον **κανόνα του Samuelson**:

$$\sum_{i=1}^n MRS_{xG}^i = \frac{MC_G}{MC_x} = MRT_{xG}$$

- Ένα δημόσιο αγαθό θα προσφέρεται μέχρις ότου το άθροισμα των οριακών λόγων υποκατάστασης των ατόμων είναι ίσο με το οριακό κόστος παραγωγής του αγαθού.

Συναγωγή της Συνθήκης Αποτελεσματικότητας

- Εναλλακτικά μπορούμε να γράψουμε τον κανόνα του Samuelson ως εξής:

$$\sum_{i=1}^n MB^i = MC_G$$

- Όλοι καταναλώνουν την ίδια ποσότητα, G .
- Το οριακό όφελος διαφέρει από άτομο σε άτομο.
- Η αποτελεσματικότητα επιβάλλει το **άθροισμα** των οριακών οφελών να είναι ίσο με το οριακό κόστος του αγαθού.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων αγαθών

- Το Οριακό Κοινωνικό Όφελος μπορεί να παρασταθεί με τη **συνολική καμπύλη ζήτησης**.
  - Η καμπύλη ζήτησης συνάγεται από τις καμπύλες αδιαφορίας του ατόμου.
  - Η καμπύλη ζήτησης κάθε ατόμου αντιπροσωπεύει το όφελος (την προθυμία πληρωμής) για κάθε επιπλέον μονάδα του αγαθού.
  - Άρα, η συνολική καμπύλη ζήτησης αντιπροσωπεύει το συνολικό όφελος (τη συνολική προθυμία πληρωμής) για μια επιπλέον μονάδα αγαθού.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων αγαθών

- Το οριακό κοινωνικό κόστος μπορεί να παρασταθεί με τη **συνολική καμπύλη προσφοράς**.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων αγαθών

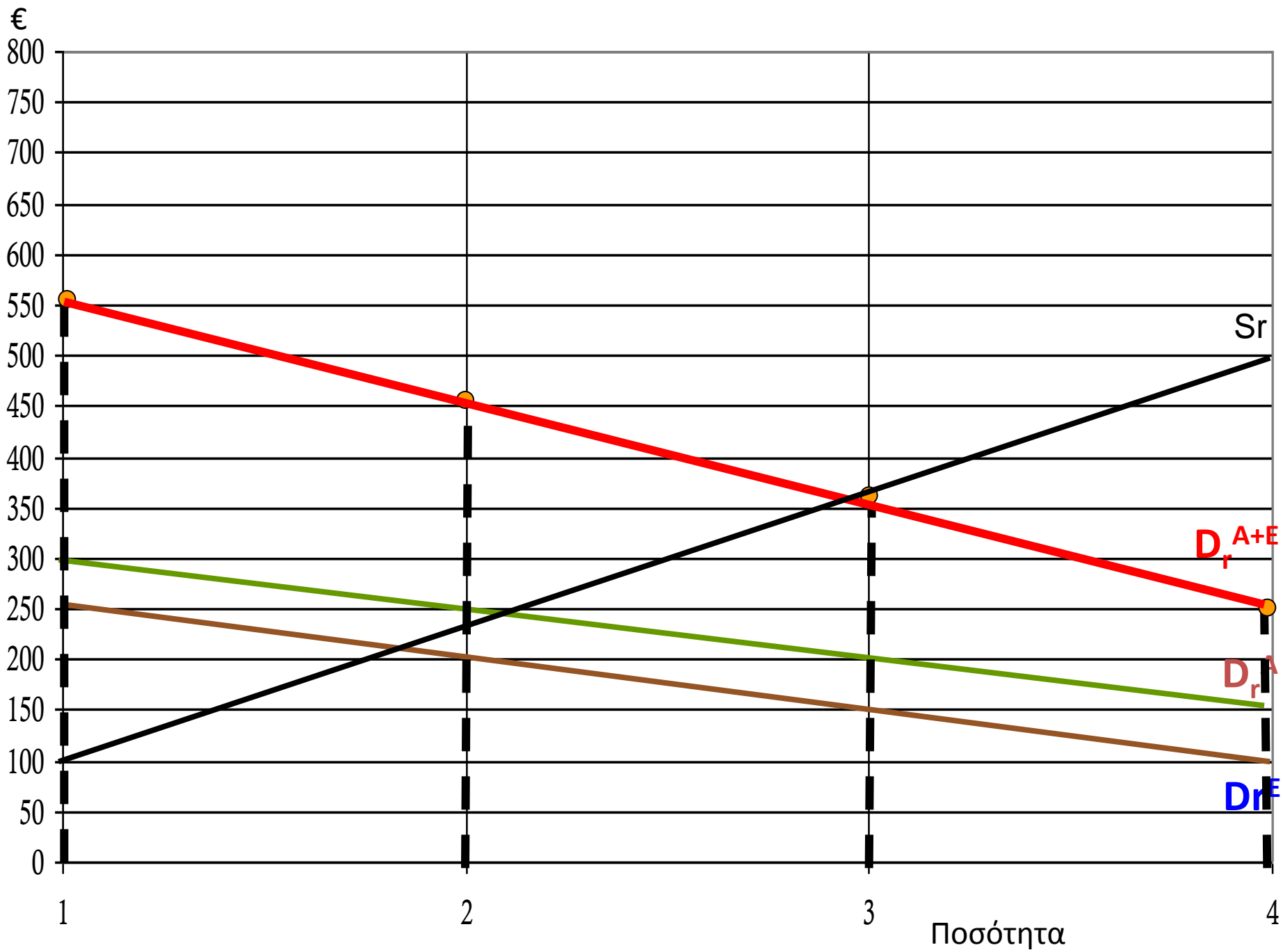
- Για ένα δημόσιο αγαθό, ο καθένας έχει στη διάθεσή του την ίδια ποσότητα δημόσιου αγαθού.
- Ωστόσο, το οριακό όφελος (η προθυμία πληρωμής) μπορεί να είναι διαφορετικό για κάθε άτομο.
- Για να συναγάγουμε τη συνολική καμπύλη ζήτησης, κρατούμε **σταθερή** την ποσότητα και προσθέτουμε τα ατομικά οφέλη για να βρούμε το συνολικό όφελος.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων αγαθών

- Έτσι, η συνολική καμπύλη ζήτησης για ένα δημόσιο αγαθό συνάγεται με **κάθετη άθροιση** των ατομικών καμπυλών ζήτησης.
- Ας δούμε το ακόλουθο παράδειγμα.

Αποτελεσματική Παροχή των Δημόσιων Αγαθών

Μονάδες δημόσιου αγαθού				
	1	2	3	4
Αδάμ (D_r^A)	€300	€250	€200	€150
Εύα (D_f^E)	250	200	150	100
Αγορά (D_f^{A+E})	€550	€450	€350	€250

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Αν και η ανταγωνιστική αγορά παρέχει τα ιδιωτικά αγαθά αποτελεσματικά, δεν φαίνεται να συμβαίνει το ίδιο με τα δημόσια αγαθά. Γιατί;

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Τα άτομα μπορεί να έχουν κίνητρα να αποκρύπτουν τις αληθινές τους προτιμήσεις για ένα δημόσιο αγαθό.
  - Στο παράδειγμά μας, ο Αδάμ μπορεί να ισχυριστεί ψευδώς ότι τα πυροτεχνήματα δεν του αρέσουν.
  - Αν ο Αδάμ μπορεί να κάνει την Εύα να πληρώσει για το δημόσιο αγαθό, τότε αυτός μπορεί να χρησιμοποιήσει το εισόδημα του για άλλους σκοπούς και να απολαμβάνει φυσικά το δημόσιο αγαθό.

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Αυτό το κίνητρο να πληρώνουν οι άλλοι για το δημόσιο αγαθό, ενώ εσύ το απολαμβάνεις χωρίς να πληρώνεις, είναι γνωστό ως το **πρόβλημα του δωρεάν χρήστη**.
- Γι' αυτό, η ιδιωτική αγορά μπορεί να αποτύχει να παράγει την αποτελεσματική ποσότητα του δημόσιου αγαθού.

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Αυτό το κίνητρο να καταναλώνεις ελεύθερα το αγαθό χωρίς να πληρώνεις οφείλεται στο ότι το δημόσιο αγαθό χαρακτηρίζεται από μη ανταγωνιστική χρήση και αδυναμία αποκλεισμού.
- Ένα άτομο καταναλώνει το αγαθό ακόμη και όταν δεν πληρώνει καμιά τιμή γι' αυτό.

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Δυνητικά η παρέμβαση του κράτους μπορεί να οδηγήσει σε πιο αποτελεσματική λύση.
  - Το κράτος μπορεί να ασκήσει την **καταπιεστική** του εξουσία και να υποχρεώσει τους πολίτες να πληρώσουν για τα δημόσια αγαθά μέσω της φορολογίας.
- Το φαινόμενο του δωρεάν χρήστη δεν είναι πάντως καθολικό.

Το Πρόβλημα του Δωρεάν Χρήστη

- Υπάρχουν περιπτώσεις που τα άτομα δρουν συλλογικά χωρίς να υποχρεώνονται γι' αυτό.
  - Η πρωτοβουλία εθελοντών έχει οδηγήσει στη συγκέντρωση σημαντικών ποσοτήτων κεφαλαίων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση βιβλιοθηκών, μουσείων, νοσοκομείων.

Δημόσια και Ιδιωτική Παροχή

- Πότε η ιδιωτική παροχή δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα του δωρεάν χρήστη;
- Για την απάντηση, **3 παράγοντες** είναι σημαντικοί:

Δημόσια και Ιδιωτική Παροχή

1. Έντονες προτιμήσεις

- Όταν υπάρχει υψηλή ζήτηση για δημόσια αγαθά, τότε μπορεί να έχουμε ιδιωτική παροχή.

2. Αλτρουισμός

- Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται για τους άλλους.

3. Αίσθημα συνεισφοράς στα κοινά

- Τα άτομα παίρνουν ικανοποίηση με το να συνεισφέρουν σε δημόσια αγαθά.

Δημόσια και Ιδιωτική Παροχή

- Βέβαια, ακόμη και όταν ισχύουν όλα αυτά, το πρόβλημα της υπο-προσφοράς των δημόσιων αγαθών από τον ιδιωτικό τομέα δεν λείπει.

Δημόσια και Ιδιωτική Παροχή

- Ωστόσο, υπάρχουν προβλήματα και με τη δημόσια παροχή, όπως:
  1. Το πρόβλημα της εκτόπισης με την αντίδραση του ιδιωτικού τομέα στην παροχή από το Δημόσιο.
  2. Είναι δύσκολο να μετρηθεί το κόστος και τα οφέλη των δημόσιων αγαθών.
  3. Είναι δύσκολο να προσδιοριστούν οι προτιμήσεις του ατόμου για δημόσια αγαθά και οι συνολικές προτιμήσεις.

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

- Η παροχή δημόσιων αγαθών από το κράτος δεν σημαίνει ότι η παραγωγή των αγαθών γίνεται από το δημόσιο τομέα.
- **Ιδιωτικοποίηση** σημαίνει να πάρουμε δραστηριότητες που ασκούνται από το κράτος και να τις δώσουμε στον ιδιωτικό τομέα για παραγωγή.

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

- Το μείγμα ιδιωτικής και δημόσιας παραγωγής εξαρτάται από:
  - 1. Σχετικά κόστη υλικών και μισθοδοσίας**
    - Ποιος τομέας είναι πιο ακριβός;
    - Η δημόσια παροχή είναι πιο αποτελεσματική, καθώς τα κόστη επιμερίζονται σε μεγαλύτερη ομάδα πληθυσμού.
  - 2. Διοικητικά κόστη**
    - Μπορούν τα πάγια κόστη να κατανεμηθούν σε μεγάλη ομάδα του πληθυσμού;

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

3. Ποικιλία προτιμήσεων

- ❑ Η ιδιωτική παροχή είναι πιο αποτελεσματική όταν ποικίλουν οι προτιμήσεις, επειδή τα άτομα κανονίζουν την κατανάλωση τους με βάση τις προτιμήσεις τους.

4. Διανεμητικές επιπτώσεις

- ❑ Από άποψη δικαιοσύνης μπορεί να θεωρηθεί ότι κάποια αγαθά πρέπει να είναι διαθέσιμα σε όλα τα άτομα, όπως η παιδεία, οι υπηρεσίες υγείας, κ.ά..

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

- Ακόμη και αν συμφωνούμε ότι, ένα αγαθό πρέπει να προσφέρεται από το κράτος, δεν είναι βέβαιο ότι πρέπει και να **παράγεται** από το δημόσιο τομέα.
  - π.χ. οι υπάλληλοι για τον έλεγχο ασφαλείας στα αεροδρόμια.

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

- Τα στελέχη του δημόσιου τομέα μπορεί να μην ενδιαφέρονται για έλεγχο του κόστους, λόγω απουσίας του κινήτρου του κέρδους, του φόβου εξαγοράς ή του κινδύνου χρεωκοπίας.
- Αντίθετα, οι ιδιωτικές εταιρείες θα παρακολουθούνταν στενά και θα λογοδοτούσαν για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Δημόσια ή Ιδιωτική Παραγωγή;

- Από την άλλη, η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών μπορεί να είναι καλύτερη, καθώς τα συμβόλαια δεν καλύπτουν πάντα όλα τα ενδεχόμενα.

Τέλος Ενότητας 4

Δημόσια Αγαθά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

